गोह· शा· १

ॐ शिवस्मरणमेवैकं [illegible] कलशानम् दुर्नीवायो
रदावाग्निनिर्वापणमत्र भवेत् १ साधुरेव प्रवीणः स्यान्न दुर्जनस्तत्र दैवे रजहंसकवासाद
कुशलः कोकिलः किल २ दुर्जनो हृद्य मन्येव मतो गुणगणान्[illegible] कलिकालके भूमः स(
वेयाविमलाम्बरम् ३ यथादोषाविभान्यस्य जनस्य ननयाग्रणः प्रायः कलंकपदैर्दोषः स्फु
टोनप्रसन्नता॥४॥ विवेकएव मनुजेन्द्रे स्तानपयितं तमः अपहर्तुं समर्थो सोरविर्वै निशात
मः ५ प्रायः संतप्यदेपाद्यांधीमंतोनजडाशयः तिलाः कुसुमसौगंधि ग्राहिणो नत्यवाः कवित
वितयतेन मणवादाग्रमेदमेदयोपहासिः विनग्रपहवैर्वैसिद्धोपिदंतिद्वालिकसो जसा ७ सैस्थि
नस्य गुणोत्कर्षः प्रायः प्रस्फुरतिस्फुटम् दर्पस्य गहवेएदस्पस्फारोभवनिसेरभम ८ मन
स्विहृदये दन्तैरैसोणेव प्रसन्नताम् भस्मनामयशः प्रायाप्रमादेन मनेमनाम्॥९॥ तज्जनः क्लेशवि
तोभेत्वमसोर्फ नहीनतामृणिरेवमहासाणनघर्षणेनतम्द्रत्कणः १०॥ स्फजातीयं विनावैरी नज
यः स्यात्कदाचन विनावज्रमणिमन्नामणिर्वेधः कथंभवेत् ११ सज्जनः पदसाक्षतां प्रथयति
गुणोत्करम् शुभ्रांणसौरभंप्रायस्तन्वनेदित्वमारुतः १२ उपकर्तुं यथास्वल्पः समर्थो नतथाम

हान्॥ प्रायेण यत्नं वहंति मत्तं तेन त्वरा विधिः॥१३ सति शीले गुणा भांति शोभां शौर्यादयः स्तनः यौवने
मदलेखाः शोभां विभ्रति सुवः॥१४ जडे प्रभवति प्रायो दुःखं विभ्रति साधवः॥ गीता शास्त्रधिया
मासं कोवा नेकपाविणः॥१५॥ तृणेन स्पृहणीयस्य पात्र रूपेण यत्नो जनः सौगंध्यं वध्यते देवे पुष्पं का
नमपि काचित्॥१६॥ कश्चित्कस्यापि देवस्यात्मरुद्धिस्तंभभाजनम्॥ प्रायो विकासयत्यर्कः सेको यत्निवे
रवम्॥१७॥ ईश्वराः पिशुनोपाशं विभ्रतीति किमद्भुतम्॥ प्रायो निपयपवाहो हि जिह्वादयतीतराम्॥
समया लेपरै स्याकं विपदि स्वजनैर्जडैः॥ ज्ञेभर्त्तभोक्तुर्हस्तैर्गतैः श्रेष्ठ कपीवलैः॥१९॥ नीचावर्म
नमलिनापो मुंजे समर्पदेश मान्॥ लक्ष्माकामकर्हिर्वर्चा वितन्वते तनौ॥२०॥ अस्त नानंतरं सा
स्वल्पमप्यधिकं भवेत्॥ कषायं समनायां यस्यायतेतां प्रविधते॥२१॥ गुणानामेनत्वेप्राय स्तजो जाना
तिनेनवः॥ मालती मल्लिकामोदं घ्राणेव निनलोचनम्॥२२॥ महद्भवयसः प्रेमो धियः पाकः प्रवर्तते
जीर्णस्य चंदनतरो रामोदः किल जायते॥२३॥ धनाममेधिकं प्रेम लोभमप्येति मानसम्॥ निदाघका
ले प्रालेयं प्रायः शैत्यं वहत्यलम्॥२४॥ कामायस्पृहयत्यामा मेघुतोपि मनीषिणः॥ वीर्यो नियमितो
प्युत्ताप स्थ्यामायधावति॥२५॥ महज्जनोपि गुणाः प्रेमा साधुवादेन वर्धते॥ कामी ‾ इवलेपेन कांतिव

हृ॰
शा॰
२

हृतिकांचनम् २६ मिन्दाग्रांऊकृतैः समधोस्तयास्वेहूषयन्पसो खेम्हनिंदस्यजेउष्टैरपि नसैव साधयतेन् २७
स्वभावेनैव मन्यन्ते तिसंतः संसर्गतो सतां नत्यजन्ति कृतेऽपि काकसम्पर्केन पिकः २८ सम्यज्ञो कर्कशो
विन्नं बलस्य पटकोमलम् शीतलं कठिनं प्रायस्तन्मेऽस्तु भवत्ययः २९ प्रायः प्रकृत्यनितर्वापी स्वैव प्राव
लो जनः नयनस्नेहसम्यको कालछायं सम्यक्फलमा ... मेवाप्यत्र ... कर्मफले कालमपीतने ३० प्रम्ह
वफलत्याशुशालिनः स्वर्भोक्ताविन् ३१ भोगेऽस्मिन्नेव भोगेन भोगिनो जानन्ति प्राप्यति लवणेनार्णाले
मत्तेसा प्रसूपजायते ३२ दुर्लभो येजनः प्रायः सुजातेयेन लभ्यते कणकोटर्मा वा विवा विणेवा
वहृष्यते ३३ अजितेनो निरूपभोगस्य हयते भविदितिना वाना प्राणोहि निक्षित्वा विहितं पश्यवेधसा
३४ ऊर्जितं सज्जन हस्ताहृष्टीनेव पुनः पुनः कदलीफलतेपूर्णो विषं द्विविधं तदः ३५ न लभेते
विनोद्योगं जनवः सम्पदोपदम् स्ववाः दीपेट विदतो भसनभूयः स्तनयः ३६ सम्यज्ञौ कोमलं विन्नं
साधोवापरिकर्कशम् सकुमारं मयोपचेतशस्यात्कठिनेऽपि वै ३७ गुणदोषाववाप्नोते संसर्गी
स्नाद्गुणैः लब्धीपूपगावलेमध्यमादम्बुधेस्तवैः ३८ आकारः कारणं जंतोर्दोजन्यस्य न जायते का
लकूटः सुधासिंधोरुद्भूतः प्राणहारकः ३९ स्वभावं न जहात्यत्र साधुरापन्नतोपि सन् कर्पूरः पा

वकस्तुष्टः सोऽरंभमजतेतराम् ॥४०॥ नश्याद्विवेकाद्गुणिनो गुणश्चं जायते फलवम् । चंदनानलसंभूते
नभस्मस्वरभिः कवितस्य ॥४१॥ अप्याप्तसमधः साधुः प्रयाति श्लाघनीयताम् । विधुर्विधुन्तदस्कंदवि
पत्कालेऽपिसुंदरः ॥४२॥ विनापरीक्षणेनत्वे प्रसिद्धिर्जायते सतः । स्वर्णस्यवर्णनो शुद्धिर्जायते क
षणं विना ॥ अप्याप्यविनं जगत्तत्त्वौं विकृतिं याति नान्यथा । तोयमात्वाय गर्जति न विक्रः स्तनयत्नवः
कार्यापेक्षी जनः प्रायः प्रीतिमाविष्करोत्यलम् । सोत्सार्थी सौनिकः स्वाक्षेमेषं पुष्णाति पशालेः ॥४५
उर्जनेनोनीयतेशुक्त्याविग्रहीणनृधीमता । निपात्यतेमहाहृदालत्समीपपरिहयान (४६) सलिङः
एवमेष्यानां जनत्वं लोकेयाहेतुके । हृष्यिस्थितानां लेखानां भवेतां स्नेहमण्डले ॥४७॥ हहहुर्जनेनसो
गत्यात्तज्जनेवज्यतेजनः । आकस्यप्रवर्ततेपथ्याः स्तानोनिर्हर्तिमेत्यलम् ॥४८॥ स्वभावस्यभगोवस्तन
सेत्स्कारमपीद्यते । सत्त्वावत्तु सद्गुणानामसमर्षणेनोपयुज्यते ॥४९॥ मध्येमत्कुंनिमित्तेनंविरघाने
वनिर्गुणः । अनेवेतमसादीपः शोभतेनार्कतेजसाम् ॥५०॥ अन्यापरोत्वेवाधेतविपदंतल्पणः तमः शो
धुयत्यविशेषेणवपात्रस्यमनलः पयः ॥५१॥ उगंदेशाप्रविशेषोपि सरोभीतिपराभवम् । गाफपंकलिम
ग्नागोमातंगोप्यवसीदति ॥५२॥ मध्येनौऊवितशौर्यंजयायनत्वकेवलम् । मंत्रयुक्त्याविधेयंकप

ह॰ टी॰ ३

षेस्यादन्यथास्तनि॥४८॥ स्तनमुभिर्वेक्रभिंडिभिरेकः सर्वेन वाध्यते कपोलफलकानेकैः पेपेनो जातननीय
नेऽपवाधेनाल्पापराणतीनीतः सपवान्विश्वतेजनैः॥ हलेहेममहसेणक्रीय तेनस्मरणधिपः॥४९॥ गुणो
गुणोन वाधेती सद्रूपख्यातिहेतवे॥ स्वभाववाकलावण्यताहण्येनमनोहरम्॥५०॥ सलभेवलस
वस्यायास्मनादरणीयताम॥ स्वदारपरिहारेणपरदारार्थिनोजनाः॥५१॥ विक्रीते निजमात्मानेषा
स्वैः सस्कुरुते जनाः॥५२॥ सुवर्णसवेर्षणाभूपैवितन्वतो॥५३॥ दारणत्यपि निसापायेभोगेस्ज
तिनोन्नमाः॥ स्तनपंकोजकिंजल्कोहंसः प्रांतेनिपीमलानाः॥५४॥ अमंभवगुणख्यातानायतेस्य
ल्पनस्तपुः॥ कर्णिकारस्मगंधेतिवदकेनोपहासते॥५५॥ नटस्येव्यापितस्तुनो विशोत्पत्तिगुणागुणः
उत्कर्षयति शुश्रूषागंधावायुभिवाहता॥५६॥ निज्ञापायवदभानिडंसा विज्ञोपकाशयः प्रति
मात्मस्ववेदादेः कृपाणेयानिदीयताम्॥५७॥ धनापायः खलीकारः कस्यनामनजायते हृदा
मिषलोभेनवध्यते खेचरेखगाः॥५८॥ अयमेवाथवेभूयोऽत्रः खवेगानत्रममपाणिपादेश्वजन्याञ्च
पीनस्यपेनवत्सपीः॥५९॥ गुणवांस्तु विरस्यापीदेवीनापिनसस्यते निहतस्यकामिशणावद्धः श्रीमंस
म्रणमणल॥६०॥ यतपवागतोदोषस्ततएवनिवर्तते॥ अग्निरदग्धस्य विस्फोटर्पतिस्याटविनना

ध्रुवम् ॥६६॥ त्वयि येनिस्वयेनास्ति यस्य संप्रमतिस्वयम् । एवानवान्तर्यं त्रस्यः पटलत्रनिदर्शनम् ॥६७॥ कथा
प्रबंधेबंधेपि कश्चिदेवानुरज्यते । प्रायः स्वास्वादयत्यंतः शास्त्रनीरसकीकसम् ॥६८॥ उद्भिमन्नः भिमानः
कः पक्षमोपतीविनाम् । अन्यरीयैरलंकारैर्नो क्रेकारो विभूषणं ॥६९॥ उत्तमोप्यधमस्यस्या धेवो मानव
कः क्वाचित् । कौस्तुभादीनि रत्नानि यया चेह रिवन्धुधिम् ॥७०॥ प्रयत्नेन महशोके विहैवान्यात् फलभा
गिनः । लीवोदमथनाहैवैरमरैस्त्यापि नासुरैः ॥७१॥ तृणैः भूतामवे स्युः सांनेक स्मा ज्ञायते कलान् सूडार
त्वं पाणिशोभेः पद्मस्वैः स्ववाह्रे ॥७२॥ भोगायमायतापि तेभ्रमायडः लायवास्थिरम् । मनमप्यहन
विश्वेस्वपीमध्येजलोकसाम् ॥७३॥ नोपभोगायकीनाशा ग्रंथीसंचिन्वतेविरम् । मा खवः किमलंकाय
नात्मनारून्यकुर्वते ॥७४॥ विशेषवचनैर्मेस्तुर्तूलेयंनः प्रकाश्यते तत्रैतेलांभरस्योनिजीगलीनिपय
कणैः ॥७५॥ निकटस्थगरीयांसमपिलोकानमन्यते । पवित्रामपितत्रत्यानन्नमस्यंति जाह्नवीम् ॥७६॥
स्वजनैः स्वात्मवर्जन्नस्तीयतेगुणवांपरैः । गोपैर्गोपवदस्यायिह रिदैवजेगत्पतिः ॥७७॥ उत्तमस्तोषमा
याति न दंगोपोषतेयदि । चन्द्रः प्रसीदति प्रायः पादाभ्यंगेनन स्वयम् ॥७८॥ सर्वत्रगुणवांदेषोवका
स्तिप्रथनेनवाम् । मणिम्ह्रधिगालेपादपीठे पिशोभते ॥७९॥ उत्तमस्सविरंनैव विपरोभिभवनालम्

हं० स० ५

राजश्रुतनसंश्रुतात्वर्णविख्यायतानिधो ८० यायः स्वभावंमंदयंतिर्बलः संसर्गतोसतताम् वंद्रांशोवनि
ताः पादास्तिरमाशोवस्तनष्ठतः ८१ तस्यपरोपतापित्वकुडयोः साधुनीचयोः नदाहेजलतोभेदा
संदनविरयोकवित ८२ नभातिवधावैयात्यंततेवाभातिवारिमनि श्रेजनेभूषणंवक्रे भूषणंकिललोचने
दुर्भगस्यात्महत्यायेविभूत्यापितताहशः गोमयंश्रीनिवासोपितथापिनमनोहरम् ८४ गुणास्त्वावेति
जेतनामजातिः केवलात्ववित स्फटिकेभाजनेभग्नेकाकिन्यापिनगह्यते ८५ श्रागस्तुत्त्वोभाति
यथेवनतथागतः प्रत्यंतुकदंबयातावेकास्तिनतथोषसि ८६ मनस्विनोनमनंतेपरखोवोपभाति
ज्वलितंनेनकाकेभ्यः स्पृहयंतिनकोकिलः ८७ संतोषतनयेवसानाकस्मिकधनागमः सरसांसेत
भेदायवर्षोघनचिरस्थिरः ८८ जायतेदुर्गतोध्याप्यः कालेनाभ्युदितोगतः भवेप्रमशानमग्याने
त्वयानेचश्मशानभूः ८९ उत्कैरवसरेवसत्त्वभंस्यात्त्वविकस्वरम् उत्सवेरंजयत्यास्तवाप्येनमावसे
हत्नैः ९० संतोषस्तुनमस्त्यापनेनमहतापसः अतीतदतिजयेदयावलिभिःसतविग्रहाः ९१ स्वजा
तीयेविद्यानाथमाहात्म्येहव्यपतेत्वणाम् यथेनोविहगमानेवह्निनलिनश्रजंगमाना ९२ कृतयपो
जनोहेशारचयेतिनभक्तितः उग्रपयाचीहिगोगेहेपोषयेन्नतधमतः ९३ महतांनाहशांतेजोयत्र

प्राप्नोत्यनौजसः॥ अस्त्येयातिप्रकाशेनतारकाद्धिविविसृतः॥४४॥ दानादानाभ्यनवार्श्वापि क्षोगेहेगेहेया
वकानामसंख्यः॥ चिंतावतस्यास्तिसत्वेविवादो मार्गेमार्गैवेणवस्तन्यसेव्याः॥४५॥ व्याकृताश्रयवशेन
पदार्थेप्राप्येनेनतद्गुणादिगुणत्वम्॥ वेणुतोभवतिमेजरमंत्रस्तूयगोह्निगलवपूत्कृतगात्रः॥४६॥ नवास
स्कारान्निजगतिकिलकेचित्तक्कृतिनाम्॥ समानायाजानावपिविषयतिसन्यामपिधिये॥४७॥ अयं
दृष्टान्तोत्रस्फुटपरिचयदयमनतः॥ स्वकः सोकावक्त्रमभवतिनकाकः क्वचिदपि॥४८॥ नयनमपि
यदन्तेनः स्वमौचित्यभाजाम्॥ भवतिह्रदिनदेवानंदकारीतरेषाम्॥ मलयजवनविंहृदायनेनेत्रमंतो।
जनयतितवपर्वाक्कादमन्यत्रमात्रे॥४९॥ कालक्रमेण
परिणमवशादनर्घोभावाभवेतिकिलद्रवेमतीवतस्थाः
मुक्तामणिर्जलदतोयकणोप्यणीयान्सम्यक्स्
तेसुघरकीवृकरैभमधो॥५०॥ इयंकुसुम
देवेनकविनैकेननिर्मिता॥ दृष्टान्तकलि
कानामस्वभनाकविमानेस॥ इतिश्री
दृष्टान्तशतकंसमाप्तम्॥ शुभम्॥

५